

ט:

מאימתי פרק ראשון תענית

מסורת הש"ס

תורה אור השלם

תלמוד יומר עשב. פי' שאם לא יהיו לריכס אלא לעשב אחד ירד על אותו עשב ועל שאר כל השדה לא ירד: **נהילא** מקמי מירא. פי' גשם דק וסימנך מהולתא פירוש שמתחילה יולא הפסולת ואח"כ הסולת פירוש שלא היו עושין כמו דעדינן האדנא (א) היו כותשין החטין נמתשת עד שנקלף כל הסובין מעל החטים וכי היו מרקדין על גבי נפה היה הפסולת הסובין שעליו יולא לנתחילה ואחר כך היה יולא הסולת: **חריא** דעיו. פי' ריעי של עוים שנתחילה ריעי גדול וכשהיא פוסקת מתחת וכל דק: **ואמר** רבי יוחנן פעליהו פי' הקב"ה כמאן בר' יהושע. פי' כרבי יהושע דאמר כל העולם כולו ממים העליונים הם שמים דאי כרבי אליעזר הא אמר מימי אוקיינוס הוא שמים: קרי

אקרויה. היו מקרין אותו מקרא זה כחלוס ואכחיד את שלשת הרועים זיכא אחד שרויין לעושן בשמים משום דמכפי ליה: **קבל עליו**. רב שימי שמיקותא מלהקשות עד: **יכול לכל**. כלומר יכול אין נותן מטור אח"כ הכל כרצין לו: **ס"ל לאיש**. אפילו בשביל אחד: **אי לאיש יכול לכל שדופוי**. כלומר אינו יורד עד שהוא רריך לכל שדופוי: **ס"ל שדה**. אפי' אינו רריך אלא בשדה אחד: **אי בשדה יכול עד שיטעור**. רריך אלא לעשב אחד (עשב) בשביל ירק אחד יורד עליו מטור: **ופי' לו מעיין: מישרא**. ערוכה: **עושה לו חויו**. לכל זיק הנא בעולם הזה להריק לו גשמים על שדופוי. כרישא צעי מאי חויוס לשון רבים והדר צעי ומאי יניבה חויוס מאי יניבה דקרי חויו: **ה"ג עיבא קלישפא דחופי עיבא סמיכפא**. דחופי עיבא כלפי הארץ: **נהילא** (א) כמו קיטמא נהילא (חולין דף טא): **שהיא דקה**. גשמים דקים כקמחא נהילא שהיא דקה הבאין המילה למטר ואח"כ בא מטור: **אפי' מישרא** בשמים יורדין לרוב ואין פוסקין מהר אלא בא מטור ממילא ומתחילין דקין ללא פוסקין מיה: **מהולא**. שמתחילה יולא קמה דק ולנסוף סובין נקין: **חריא דעיו**. ריעי של עוים כמתחילה יולאה גסה ולנסוף דקה ופוסק: **דסמרי**. דש עושין מהין ונבלאי לא עסקי. כלומר יטלין הן לעסוק ממדי שיש להן מזונות בזול ובלא טורח: (א) **מעריס**. נשלול דאמרו (גיטין דף טו) ממרי משמין ומשלשין: **מלא לנא דסכיני צווא**. שמתוך שלוקחין אותו בזול אוכלין מהן הרבה ומעריס אותן: **ממימי אוקיינוס**. כלומר ממים של מטה ולא ממים של מעלה שנאמר ואל יעלה מן הארץ שמהן צארו ועלה: **מלוטין קו**. ו' ואין תבואה גולה מהן: **יוקו מטר לאדו**. רקיעין מויליין מים לעבים: **יוקו**. כמו יוקו. קל לעס ויאלכו (מלכים ב ד): **חשרס מים עבי שחקים**. העבים מחשרין כלומר משריין המים לארץ: **ללמדך**. אקרא ללקמן קאי: **ואומר מין הרים לא גרסיין הכא**: **שוכרי יושע**. דאמר ממים העליונים: **ואמר רבי יוחנן מעליוסו של מעלה**. כלומר ממים העליונים. ורבי יוחנן מים העליונים אתא לאשמעינן דאי לאו רבי יוחנן היו אמינא דהכי קאמר מעליות שהקדוש ברוך הוא עומד בהם הוא משקה אותן למטה ולעולם המים מאוקיינוס: **ור' כדמתיב** תהומות יכסיומו (שמות טו): **בברייתו**

(א) בע"י גיר' נלמא ע"י כריתת קה' ומין ט"א. (ב) ו"ל כ"ר. (ג) סמיכס מה. (ד) עיונין מה. (ה) ו"ל מתחמקין. (ו) ו"ל ו"ל טוסה גדולת ואין חקר (איבה פסוק טו). (ז) לא גרסיין הכא פי' רש"י ד"ה ללמדך אלא בעל כבוד לה שפיר. (ח) ויורו זה ש"ך בסמוך לאחר דבור המתחיל ואמר ר' יוחנן.

הגהות הב"ח

(א) נפ' ללמדת שמתחיל כר תהומות כמאן כריא: (ב) ש"י ד"ה ו"ל כמו (ג) ש"י ד"ה ו"ל כמו קיטמא נהילא. ר"ב ב"ק דכריתת איתא האי לשנה אלא כהן רריך לפרט דמדמה ליה לקחט שיש בו דקס וקס כמו בשמים יבשים וימתיב מהולא: (א) ד"ה מעריס ו"ל צערוה: (ד) תוס' ד"ה נהילא מי כמו דעדינן האדנא אלא היו פוסקין:

גילוי הש"ס

רש"י ד"ה מלוטין ואין תבואה גיילה סתן. לא ידעתי למאי רריך ליה ולא כפשוטו שלט רוחס כחוש שאינם מלוטין:

הגהות הגר"א

[א] כ"י וכתב מן הרס כחמו ונ"י תלמי:

רבינו גרשום

יכול לכל. כלומר, שאינו יורד גשם אלא בשביל כולם. ח"ל לאיש שמוריד לו מטר בשביל תפלתו. מילא. מטר דקה. יסין דאחי מיטרא. מהולא. שבתחלה מוציא קמח דקא ולבסוף מוציא עבה. חריא דעיו. ריעי של עוים שטוריא ריעי לבסוף דק. כמאן בר' יהושע. דאמר ממים העליונים הם. כמאן בר' אליעזר. דאמר מן הארץ עולה מטר.

ההיא גינתא כל יומא הוה והא מישרא לא בעיא מיא מיא מאי ה' עשה חויוס א"ר יוסי (בר) חנינא מלמד שכל צדיק ואמר רבי יוחנן סימן למטר פורחות מאי פורחות אמר רב פפא עיבא קלישא תותי עיבא סמיכתא אמר רב יהודה נהילא מקמי מיטרא אתי מיטרא בתר מיטרא פסיק מיטרא מקמי מיטרא אתי מיטרא וסימנך מהולתא דבתר מיטרא פסיק מיטרא וסימנך חריא דעיו: **עולא** איקלע לבבל הוא פורחות אמר להו פנו מאי דהשתא אתי מיטרא לסוף אקלע אתי מיטרא אמר כי היכי דמשקרי בבלאי הכי משקרי במיריהו: **עולא** איקלע לבבל חוי מלא צנא דתמרי בווא אמר מלא צנא דדובשא בווא ובבלאי לא עסקי באורייתא בליליא צערוהו אמר מלא צנא דסכינא בווא ובבלאי עסקי באורייתא תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר ו' ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה אמר לו רבי יהושע והלא מימי אוקיינוס מלווחין הן אמר לו ממתקין בעבים ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר יוקו מטר לאדו ומנוקבות הן ככברה ובאות ומחשרות מים על גבי רקיע שנאמר חשרת מים עבי שחקים פיהן בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר עושה גדולות עד אין חקר וכתוב ה' הנותן מטר על פני ארץ וכתוב להלן הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו [א] (וכתיב מ' מכן הרים בכחו וגו') כמאן אולא הא דכתיב מ' משקה הרים מעליותיו וא"ר יוחנן מעליותיו של הקב"ה כמאן כרבי יהושע ור' אליעזר כיון דסלקי להתם משקה מעליותיו קרי להו דאי לא תימא הכי מ' אבך ועפר מן השמים היכי משכחת לה אלא כיון דמדלי להתם מן השמים קרי ליה הכא נמי כיון דסלקי להתם מעליותיו קרי ליה כמאן אולא [הא] דא"ר חנינא כ' כונס כנר מי הים נותן באוצרות תהומות מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר תהומות (ב) כרבי אליעזר ור' יהושע ההוא **אליעזר**. אמר לעולם מעליותיו של הקב"ה כרבי יוחנן וכו': **ספומס**. מים של מטה כדמתיב תהומות יכסיומו (שמות טו): **בברייתו**

שאנו בא בקילות אלא כעין שותה טפה לא נשאר בו כלום. תניא רבי אליעזר אמר כל העולם כולו מימי אוקיינוס שותה, שנאמר ואד יעלה מן הארץ והשקה. ואע"פ שמלווחין מתחמקין הם בעבים. ר' יהושע אמר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר למטר השמים תשתה מים. והאי דכתיב ואד יעלה מן הארץ, מלמד שענני כבוד מתגברות ועולות לרקיע ופותחות פיהם כנוד ומקבלות מטר, שנאמר ויוקו מטר לאדו, ומנוקבות ככברה ומחשרות על הארץ, שנאמר חשרת מים עבי שחקים, וכן טפה לטפה כמלא נימא כו'.

1. ואכחד את שלשת הרעים כירח אהרן וקציר נשחך בהם וגם נפשם עתלה בו: זכירה יא ח 2. שאלו מיה מטר בעת מלקוח ה' עשה חויוס ומטר גשם יתן להם לאיש עשב בשדה: זכירה יא א 3. ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה כראשית ב' וקראין אשר אתם עברים שמה לרשתה ארץ הרים וכקנט למטר השמים תשתה מים: זכירה יא א 5. כי יקדע נשמי מים וקדע מטר לאהרן איוב לו כו 6. השת חשך סביבתיו סכות חשרת מים עבי שחקים: שמואל ב כב כ 7. עשה גדולות עד אין חקר ונקלאות עד אין מספר: איוב ט' 8. הנותן מטר על פני ארץ ושלח מים על פני תבואתה: איוב ה' 9. הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' מרא קנות הארץ לא יתקן ולא ייגע אין חקר לחבנותה: ישעיהו מ כח 10. מכן הרים בכחו נאור בנבוכד: תהלים טו 11. משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבב הארץ: תהלים קיג 12. יתן ה' את מטר ארצך אבך ועפר מן השמים ירד עליך עד השקדך: דברים נח כד 13. כנס נגר מי הים נתן באצרות תהומות: תהלים לג 2

רבינו חננאל

אקרויה בחלמיה ויאכחיד את שלשת הרועים וזני. כי הוה רבנן מיניה אמר להו נילו רבנן בשלום. רב שימי בר אשי הוה חקד לרב פפא טובא, יוסא חד (חזיה) רנפל על אפיה ובעי רחמי ואמר רחמנא שובן מכוספא דשימי, קביל עליה שתיקותא ותו לא אקשי ליה. עוים הדקים נקראים חויוס, אמר רב פפא עיבא קלישא דתותי עיבא סמיכתא, ונקראות פורחות אמר רבי יהודה טהילא, פי' מטי הניוד דק כמו קמח, אם הם חתלת ירדת המטר ירד מטר וסימנך נפה, סימון שמתחלה לפלוט הרק הרק פולטת סולת וצריך וכווצא, אבל אם זו נהילא באחרית מטר, דע דפסק מטר וזהו תפעה המטר, וסימנך רריא דעיוא, כיון